

УДК 658:338.24.01

JEL Classification: D22; L53

КАЛІНЕСКУ Т. В.

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАБІЛЬНОГО УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

У роботі доводиться доцільність розрізняти поняття «сталість» та «стабільність», «управління» та словосполучень, що до нього додаються у вигляді «цільового управління» та «цілепокладання». Підкреслюється необхідність дотримання фундаментальних основ формування понять «стабільність» та «управління», що обґрунтовується історичним досвідом розвитку світової економічної науки та філософської думки. Запропоновано застосування стратегічних карт, які дозволять визначити орієнтири стабільного управління підприємством та окреслити перспективи його розвитку у контексті зазначених вигід та прорахунків. Визначені напрями подальших досліджень будуть сприяти перетворенню фундаментальних методологічних положень у реальну діяльність підприємств та забезпечать підтримку їх життєздатності.

Ключові слова: стабільність, сталість, управління, цільове управління, цілепокладання, стратегічні карти, забезпечення життєздатності.

Постановка проблеми. Використання останнім часом у науковій теоретико-методологічній [1, 2] та методико-практичній літературі [3, 4, 5, 6, 7] термінів «сталості», а не «стабільності» і «стійкості», «управління» чи інших контекстів його застосування у якості «цільового управління» [2] або «цілепокладання» [8] не може не викликати певних сумнівів щодо доцільності та правильності їх використання у сучасній економічній термінології саме у тому аспекті, в якому ці терміни застосовуються у наукових роботах. Тому виникає необхідність щодо роз'яснення, уточнення і правильного вибору цих термінів саме для обґрунтування тих контекстів, в яких їх слід застосовувати, особливо для забезпечення подальшого стабільного розвитку підприємства.

Аналіз останніх публікацій та досліджень. Наразі в українській економіці все частіше зустрічаються наукові розробки що, пропагують методологію сталості [1, 2], цільового управління [2] та цілепокладання [8].

Видає енциклопедична та довідкова економічна література за останні роки дає поняття як стабільності [9, с. 460], так і сталості [9 с. 462]. І якщо термін «стабілізація» використовується для означення ситуації або комплексу заходів, що формується з метою недопущення кризових явищ, підтримання стабільних темпів виробництва, зайнятості та цін, то от «сталістю»

означається купівельна спроможність грошей впродовж тривалого часу. Тому використання «сталості» для характеристик розвитку – є некоректним у складі тих концепцій, що розглядаються саме у роботах Кучерової Г. Ю. [1, с. 4, 5], Семененко І. М. [2, с. 7–110], Пакуліна С. Л. та Пакуліної А. А. [3], інших [4, 5, 6]. Таке ж саме некоректне застосування має словосполучення цільове управління [2, с. 181–242] та цілепокладання [8, с. 302–470], тому що за своєю сутністю визначення «управління» вже передбачає певну цілеспрямовану дію (вплив) [9, с. 731, 732] на визначений об'єкт дослідження.

Тому **метою** даної **статті** є теоретико-методологічне обґрунтування необхідності забезпечення стабільного управління підприємством за допомогою застосування фундаментальних та прикладних методів і прийомів дослідження.

Виклад основного матеріалу дослідження. Виникнення терміну «сталий розвиток» пов'язано, як правило, з неточним перекладом іншомовних слів на українську мову. «Сталий» в перекладі на англійську означає «steady», а якщо при цьому звернутися до Оксфордського тлумачного словника [10, с. 1411], то це характеризує тверду чи жорстку («firmly») фіксацію, підтримку, балансування і такі інші дії, що є синонімами «стабільності», і не завжди їх доцільно використовувати саме для економіки держави (регіону), а тим більше

для економіки підприємства. У кінцевому підсумку – це може привести до повного застою, бо економічне управління підприємством має бути гнучким [11] та швидко і творчо налаштовуватись і переходити зі сталості до рефлексивного управління підприємством [12].

Мабуть прихильність до вибору якогось поняття слід розпочинати з усім відомої Сократівської фрази, що «я знаю, що я нічого не знаю» [13, с. 13], тому слід вести мову про спадковість знань та необхідність ґрунтування на фундаментальних знаннях та науковому арсеналі вже відомих інструментів, методів, прийомів та способів, використовуваних в економічній науці. Саме на фундаментальні наукові поняття, обґрунтовані історичним науковим досвідом слід орієнтуватися, коли формується сучасний термінологічний апарат дослідження, бо він відповідає характерним ознакам [14, с. 6]:

1) загального використання, коли, поняття, або окремих його елемент отримують найбільше розповсюдження, завдяки його беззаперечній простоті та внутрішній обмеженості;

2) атрибутивності - момент який визначає те або інше явище як подібні один до одного;

3) цілісності, що означає спрямованість, єдність досліджень у багатогранному економічному середовищі.

Виходячи з цих позицій – вибраний термін «стабільне» управління – відповідає усім вище названим ознакам.

Щодо цілей управління, то будь-яка мета – може розглядатися як спосіб реалізації будь-яких інтересів [14, с. 104–111]. Провідною метою економічним розвитком будь-якого індивіда - є отримання постійно зростаючого суспільного багатства, а для підприємницької діяльності (будь-якого підприємства) – є отримання надприбутків. Тобто – будь-яке управління на підприємстві – зводиться до управління його прибутком та іншими елементами прибутковості (маржа, рента, роялті, дивіденди, проценти та інше), без яких неможливий ніякий подальший розвиток вперед та забезпечення стабільної діяльності. А звідси єдиною метою, яку може ставити перед собою під-

приємство – може бути максимізація (оптимізація) прибутку. Тому усі інші «нововведення» як-то «цільове управління» [2, с. 181 - 242] та «цілепокладання» [8, с. 302 - 470] – є похідними від досягнутого прибутку і зовсім не характеризують отриману нову якість визначення терміну «управління» та не відносяться ні до якої складової вектору економічного розвитку: локальної (глибинний розвиток); розповсюдженої (що має вигляд спонтанного переносу одного явища на інше, наприклад чогось передового на відстале, чи перенесення досягнення чогось високо передового на зовсім інше явище). А саме такого у дослідженнях [15 і 16] не відбувається. Це скоріше намагання видати за «нове» вже існуюче старе, тобто повернення до усіма званої істини – «Усе існуюче у сучасному світі нове – це добре забуте старе!». Тому усім новим дослідникам та науковцям, хто намагається вводити нові терміни, а тим більше зі словами «вперше» [15, с. 5, 6; 16, с. 4, 5, 6] слід виокремлювати [14, с. 112–122]:

корисність для подальшого використання чи створення зовсім нової, що не має аналогів;

здешевлення корисності, що приведе до підвищеної продуктивності виробництва;

особливості закладеної користі, що дозволяють не застаріти морально заявленим цінностям.

Виходячи із означеної вище характеристики корисності для забезпечення стабільного управління підприємство можна запропонувати стратегічну карту показників діяльності підприємства (рис. 1).

На складових стратегічної карти (рис. 1) вказані тільки самі важливі задачі, навкруги яких слід згуртувати усіх працівників, зацікавлених осіб і структури, котрі можуть внести свій вклад у досягнення головної мети підприємства. Кожна складова може мати свою систему показників, які можна відстежити, використовуючи щоденну інформацію з метою корегування. Проте ця інформація має дозволяти [18, с. 29–30]:

розширювати та додавати показники;

робити звіти за визначеними показниками, у тому числі у вигляді графіків, діаграм, трендів, порівняльних таблиць і т.п.;

виявляти причини погіршення і уточнювати наслідки;

об'єднувати чи розширювати систему показників;

передбачати сценарії розвитку;

налаштовуватись на існуючу звітність;

відстежуватись більш широкою аудиторією зацікавлених осіб.

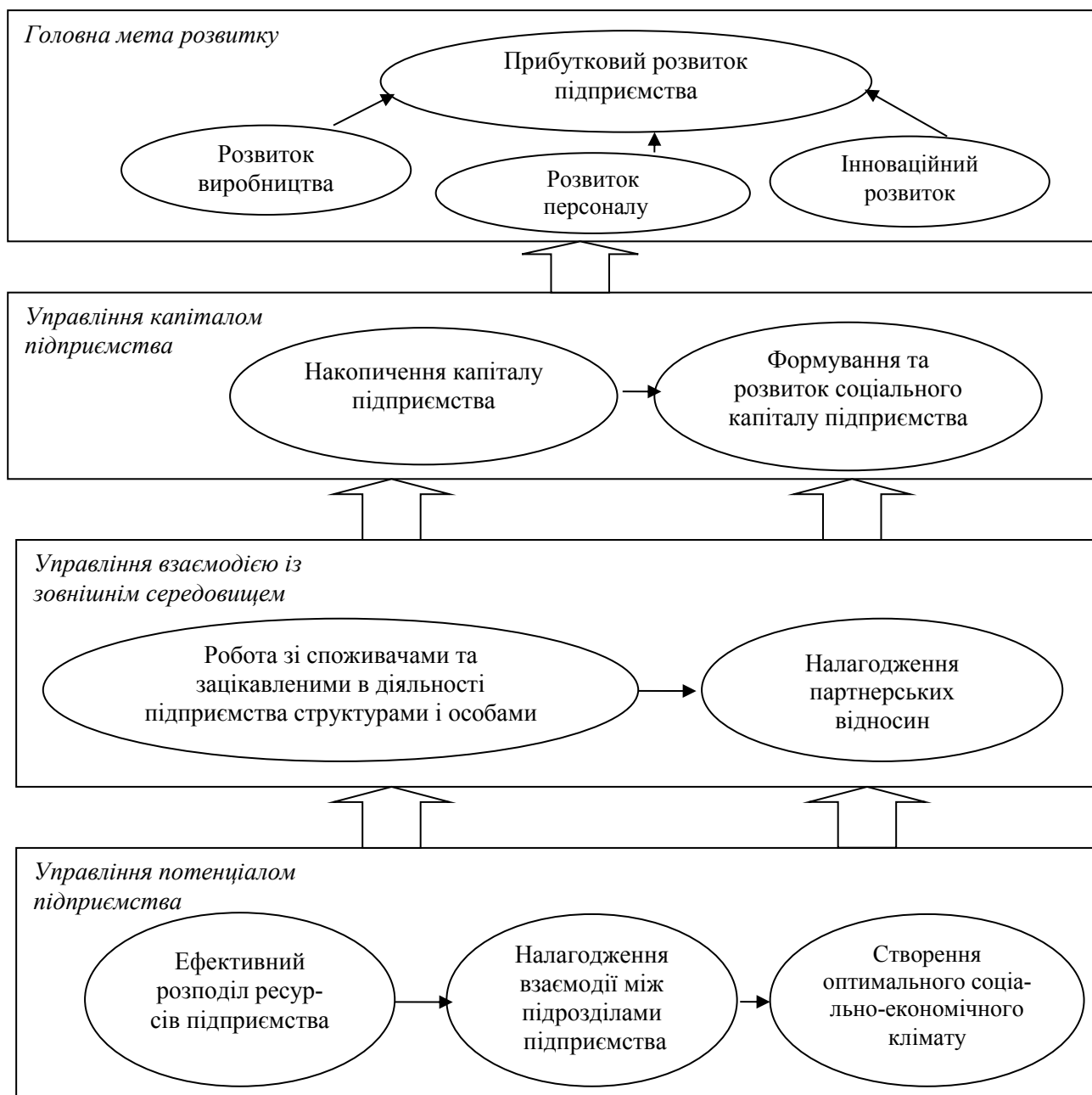

Рис. 1. Стратегічна карта забезпечення стабільного управління підприємством
Джерело: розроблено автором на підставі [17, с. 236 - 239]

Виходячи з таких вимог до показників уся система забезпечення стабільного управління підприємством може бути розділена на дві складові: 1) операційну та 2)

стратегічну. Відповідно до першої слід включати показники, які [18, с. 31]:

оцінюють ефективність діяльності персоналу щодо досягнення вибраних стратегічних показників;

дозволяють проводити моніторинг ефективності на різних рівнях управління підприємством;

можна систематизувати з метою скорочення часу для збору інформації про їх виконання;

корегуються відповідно до оцінок ефективності;

відстежують прогресивні зміни в управлінні стабільним розвитком підприємства;

мають зв'язок з системою мотивації та стимулювання персоналу підприємств. Причому остання вимога – найбільш важлива не тільки для виконання оперативних показників, але як показує практика [18, с. 31 - 33], має значний вплив на успішність і досягнення певних вигід у стратегічному плані. Хоча ці показники повинні бути більш стандартизовані і спрямовані на:

моніторинг прогресу у забезпечення стабільного управління підприємством;

чітке донесення існуючої стратегії забезпечення стабільного управління до усіх зацікавлених осіб і структур;

координацію поведінки оточуючого середовища й персоналу підприємства відповідно до поставленої стратегічної мети;

організацію виконання поставленої стратегії та постійне налагодження стійких зв'язків з зовнішнім і внутрішнім середовищем підприємства;

оцінювання ефективності діяльності людей, проектів і стратегій, що ними виконуються.

Виходячи з вищесказаного, вибір показників має бути максимально виваженими, орієнтуватися на ключові цінності підприємства, ті вигоди, в яких будуть зацікавлені усі.

Висновки та напрями подальших досліджень. Підводячи підсумок результатам дослідження можна виокремити два уроки, з яких можна зробити такі висновки:

1. Необхідно використовувати фундаментальні методологічні підходи щодо визначення і забезпечення стабільного управління діяльністю підприємства.

2. Усі вигоди, що надає застосування стратегічних карт щодо забезпечення стабільного управління підприємством можна оцінити лише у контексті тих потенційних перспектив, що можуть відкритися перед підприємством у контексті реалізації поставлених задач (рис. 2).

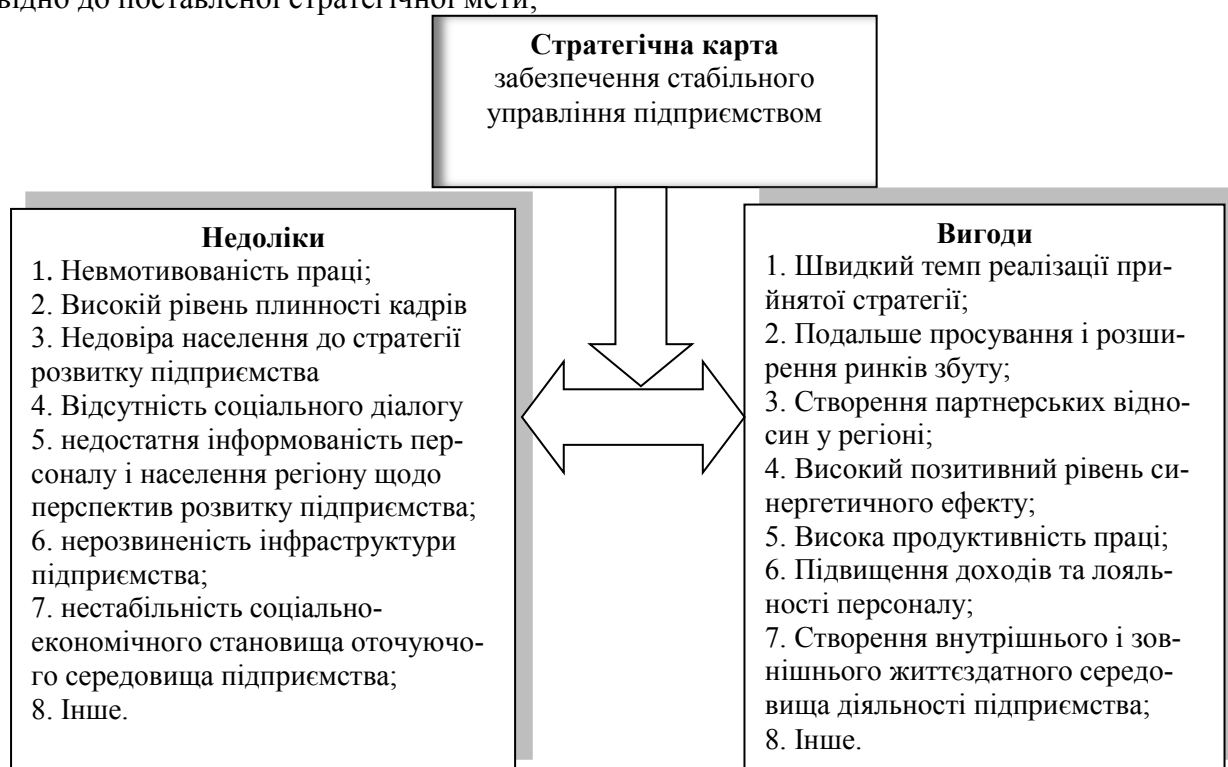

Рис. 2. Порівняльна характеристика вигід і прорахунків щодо забезпечення стабільної діяльності підприємства

Джерело: розроблено автором на підставі [19, с. 163]

Якщо сумарні вигоди перевищують потенційні негативи на 25%, то це означає, що ефект від користування стратегічною картою – перевищує очікувані ризики. Якщо він менше – то слід переглянути складові стратегічної карти у напрямі визначення інших орієнтирів у досягненні стабільної діяльності підприємства.

Подальші дослідження автора будуть спрямовані на забезпечення емпіричних підтверджень теоретичним та методичним підходам до стабільного управління підприємством.

Література

1. Кучерова Г. Ю. Стратегія формування свідомого оподаткування як фактор сталого розвитку національної економіки: монографія / Г. Ю. Кучерова. – Запоріжжя: КПУ, 2016. – 416 с.
2. Семененко І. М. Забезпечення сталого розвитку регіону: інституційні засади та трансформація цільового управління підприємствами: монографія / І.М. Семененко – вид-во СНУ ім. В. Даля, 2017 – 370 с.
3. Пакулін С. Л. Управління сталим розвитком сучасного підприємства / С. Л. Пакулін, А. А. Пакуліна // Траектория науки. Электронный журнал. – 2016. – №3(8). – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://pathofscience.org/index.php/ps/article/view/50>.
4. Латишева О. В. Сталий розвиток підприємств: ресурсно-функціональний та програмно-цільовий підходи. Режим доступу: <http://www.spilnota.net.ua/ru/article/id-2332/>
5. Князева О. А. Проблеми сталого розвитку підприємств в умовах глобалізації / О. А. Князева, М. А. Дем'янчук // Економічний вісник університету. – 2015. – Вип. 25(1). – С.110–117.
6. Євчук К. А. Стратегічне управління як необхідна передумова сталого розвитку підприємства. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.confcontact.com/2017-ekonomika-i-menedzhment/1_evchuk.htm
7. Аналіз державних стратегічних документів України щодо врахування адаптованих для України Цілей Сталого Розвитку до 2030 року: Резюме аналітичної доповіді. – К.: Інститут суспільно-економічних досліджень, 2017. – 20 с.
8. Овчаренко Є. І. Система економічної безпеки підприємства: формування та цілепокладання: [монографія] / Є.І. Овчаренко. – Лисичанськ: «ПромЕнерго», 2015. – 483 с.
9. Економічна енциклопедія: У трьох томах. Т. 3 / Редкол.; ... С.В. Мочерний (відп. ред.) та ін. – К.: Видавничий центр «Академія», 2002. – 952 с.
10. Concise Oxford English Dictionary. Edited by C. Soanes, A. Stevenson. - New York: Oxford University Press, 2009. – 1681 p.
11. Калінеску Т. В. Оцінювання гнучкості інноваційного розвитку підприємств та виробничого персоналу: монографія / Т.В. Калінеску, О.Д. Кирилов, А.О. Фоменко. Сєверодонецьк: вид-во СНУ ім. В. Даля, 2016. – 316 с.
12. Калінеску Т. В. Забезпечення сталого розвитку промислових підприємств з використанням рефлексивного підходу / Т. В. Калінеску, О. А. Шведчиков // Інноваційна економіка. Всеукраїнський науково-виробничий журнал. – №1 (39), 2013. – С. 73-77.
13. Платон. Избранные диалоги / Платон; [пер. с древнегреч. С.К. Апта, Я.М. Боровского, Т.В. Васильевой, А.Н. Егунова, С.П. Маркиша, М.С. Соловьева, С.Я. Шейман-Топштейн; вступ. ст., комм. Л. Сумм]. – М.: Эксмо, 2015. – 768 с.
14. Вугальтер А. Л. Фундаментальная экономия. Динамика / А.Л. Вугальтер. – М.: ЗАО «Издательство «Экономика», 2007. – 371 с.
15. Семененко І. М. Інституційне забезпечення сталого розвитку регіону на засадах цільового управління підприємствами: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня докт. екон. наук за спец. 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності) та за спец. 08.00.05 – розвиток продуктивних сил і регіональна економіка / І. М. Семененко. – Сєверодонецьк: СНУ ім. В. Даля, 2018. – 40 с.
16. Овчаренко Є. І. Методологія формування та узгодження цілей у системі економічної безпеки підприємства: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня докт. екон. наук за спец. 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності) та за спец. 21.04.02 – економічна безпека суб'єктів господарської діяльності / Є.І. Овчаренко. – Сєверодонецьк: СНУ ім. В. Даля, 2015. – 40 с.

17. Нівен Пол Р. Діагностика збалансованої системи показників: Підтримуючи максимальну ефективність / Пер. с англ.; За наук. ред. М. Горського. Дніпропетровськ: Баланс Бізнес Букс, 2006. – 256 с.

18. Лоусон Раєф. Збалансована система показників – кращі практики. Розробка, впровадження і оцінка / Раєф Лоусон, Деніс Дезрошес, Тобі Хетч / Пер. с англ.; За наук. ред. А.М. Гершуна. - Дніпропетровськ: Баланс Бізнес Букс, 2015. – 208 с.

19. Ваконселлос-і-Са Жоржі. Стратегічні ходи: 14 наступальних та оборонних стратегій для досягнення конкурентних переваг / Пер. с англ. - Дніпропетровськ: Баланс Бізнес Букс, 2007. – 240 с.

References

1. Kucheroва, G. Y. (2016). Strategy of forming the conscious taxation as factor of steady development the national economy. *Zaporizhzhya: CPU*, 416.

2. Semeneko, I. M. (2017). Providing of steady development of region: institutional principles and transformation by objectives management of enterprises. Severodonetsk: Volodymyr Dahl East Ukrainian National University, 370.

3. Pakulin, S. L. & Pakulina, A. A. (2016). Management steady development of modern enterprise. *Trajectory of sciences. Electronic magazine*, 3(8). Retrieved from: <http://pathofscience.org/index.php/ps/article/view/50>

4. Latysheva, O. I. (2018). Steady development of enterprises: resource-functional and programmatic-objective approaches. Retrieved from: <http://www.spilnota.net.ua/ru/article/id-2332/>

5. Kniazeva, O. A. & Demianchuk, O. A. (2015). Problems of steady development of enterprises in the conditions of globalization. *The Economic Announcer of university*, 25(1), 110-117.

6. Ievchuk, K. A. (2017). Strategic management as necessary pre-condition of steady development of enterprise. Retrieved from: <http://www.confcontact.com/2017-ekonomika-i-menedzhment/1-evchuk.htm>

7. Analysis of state strategic documents of Ukraine in relation to the account of the Aims of Steady Development adapted for Ukraine to 2030 year (2017). Kyiv: Institute of social-economic researches, 20.

8. Ovcharenko, E. I. (2015). System of economic security of enterprise: forming and purpose position management. Lysychansk: "PromEnergo", 483.

9. *Economic encyclopedia: in three volumes. T. 3 (2002). S.M. Mochernyi (Ed.) & others. Kyiv: the Publishing center "Academy"*, 952.

10. Concise Oxford English Dictionary (2009). Edited by C. Soanes, A. Stevenson. New York: Oxford University Press, 1681.

11. Calinescu, T. V. & Kurilov, O. D. & Fomenko, A. O. (2016). Evaluation of flexibility of innovative development of enterprises and manufacturing personnel. Severodonetsk: Volodymyr Dahl East Ukrainian National University, 316.

12. Calinescu, T. V. & Shvedchykov, O. A. (2013). Providing of steady development of industrial enterprises with using of reflexive approach. *The Innovative economy*, 1 (39), 73-77.

13. Plato (2015). Select dialogs. Moscow: Eksmo, 768.

14. Vugalter, A. L. (2007). Fundamental economy. Dynamics. Moscow: CAC Published House "Economy", 371.

15. Semenenko, I. M. (2018). Institutional support of sustainable development of the region on the basis of goal management of enterprises. Dissertation of doctorate degree for specialty 08.00.04 – Economics and enterprise management (by type of economic activity) and 08.00.05 – Development of productive forces and regional economy. Severodonetsk: Volodymyr Dahl East Ukrainian National University, 39.

16. Ovcharenko, E. I. (2015). Methodology of Forming and concordance of aims in the system of economic security of the enterprise. Dissertation of doctorate degree for specialty 08.00.04 – Economics and enterprise management (by type of economic activity) and 21.04.02 – Economic security of subject of economic activity. Severodonetsk: Volodymyr Dahl East Ukrainian National University, 40.

17. Niven, Paul R. (2006). Balanced Scorecard Diagnostics. Maintaining Maximum Performance. Dnipropetrovsk: Balance Business Books, 256

18. Lawson, Raef & Hatch, Toby & Desroches, Denis (2015) Scorecard - Best Practices. Design, Implementation and Evaluation. Dnipropetrovsk: Balance Business Books, 208.

19. Vasconcellos e Sa, Jorge A. (2007)

Strategy Moves. 14 Complete Attack and Defense Strategies for Competitive Advantage. Dnipropetrovsk: Balance Business Books, 240.

Калинеску Т. В.

Обеспечение стабильного управления предприятием

Доводится необходимость различать понятия «постоянство» и «стабильность», «управление» и словосочетания, которые добавляются к нему в виде «целевого управления» и «целевого положения». Подчеркивается необходимость соблюдения фундаментальных основ формирования понятий «стабильность» и «управление», которое обосновывается историческим опытом развития мировой экономической науки и философской мысли. Предложено применение стратегических карт, которые позволяют определить ориентиры стабильного управления предприятием и очертить перспективы его развития в контексте отмеченных выгод и промахов. Определены направления дальнейших исследований, которые будут способствовать внедрению фундаментальных методологических положений в реальную деятельность предприятий, и обеспечат поддержку их жизнеспособности.

Ключевые слова: стабильность, постоянство, управление, целевое управление, целевое положение, стратегические карты, обеспечение жизнеспособности.

Calinescu T.

Providing of stable management an enterprise

It is led to necessity to distinguish concepts «constancy» and «stability», «management» and word-combinations which are added to its like a «objectives management» and «purpose position management». Also it is underlined the necessity of observance the fundamental bases of forming the concepts «stability» and «management» concepts, which is needed to ground by historical experience of development the world economic science and philosophical idea. It is offered the application of strategic maps, which is needed to allow, that to define the reference-points of stable management on enterprise and outline the prospects of its development in the context of the noted benefits and misses. It is certain the directions of further researches, which will assist introduction of fundamental methodological positions in the real activity of enterprises, and will provide support of its viability.

Key words: stability, constancy, management, objectives management, purpose position management, strategic maps, providing of viability.

Рецензент: Дороніна М. С. – доктор економічних наук, професор головний науковий співробітник Науково-дослідного центру індустріальних проблем розвитку НАН України, м. Харків, Україна.

Reviewer: Doronina M.S. – Professor, PhD in Economics, Chief Researcher of the Research Center of Industrial Problems of Development NAS of Ukraine

E-mail: doroninamas@gmail.com

*Стаття надійшла до редакції
16.05.2018 р.*

